

Cirkulärnr: 13:60
Diariernr: 13/6959
Handläggare: Ann Sofi Agnevik
Avdelning: Avdelningen för juridik
Datum: 2013-12-30
Mottagare: Kommunstyrelse
Landstingsstyrelse
Socialnämnd
Äldre- och handikappnämnd
Ekonomi/finans
Utbildningsnämnd
Rubrik: Ändringar i folkbokföringslagen (1991:481)
Bilagor: SFS 2013:380

CIRKULÄR 13:60

Avdelningen för juridik
Ann Sofi Agnevik

Kommunstyrelse
Landstingsstyrelse
Socialnämnd
Äldre- och handikappnämnd
Ekonomi/finans
Utbildningsnämnd

Ändringar i folkbokföringslagen (1991:481)

Bakgrund och sammanfattning

Riksdagen har beslutat om förändringar i folkbokföringslagen (1991:481) som gäller dels från och med 1 januari 2014, dels från och med 1 januari 2016. Förändringarna framgår av SFS 2013:380 (bilaga) samt prop. 2012/13:120 Folkbokföringen i framtiden.

Beträffande folkbokföring av barn innebär förändringarna bland annat att om vårdnadshavarna är överens ska de själva kunna välja var ett barn bor som bor ungefär lika mycket hos dem båda ska anses bosatt. Dessutom införs en regel att, vid gemensam vårdnad, en vårdnadshavare ska ha rätt att ensam överklaga ett beslut om barnets folkbokföring.

Som anpassning till Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, det s.k. rörlighetsdirektivet, görs nu ändringar i folkbokföringslagen som innebär att en person som flyttar in från utlandet ska anmäla inflyttningen inom en vecka efter det att han eller hon har vistats här i tre månader.

En fråga som har betydelse för kommun- och landstingskollektivet är frågan om förtroendevaldas till landstingsfullmäktige folkbokföring. Dåvarande Landstingsförbundet tillskrev Finansdepartementet den 30 maj 1997 med förslag om komplettering av 10 § folkbokföringslagen (1991:481) avseende heltidsarvoderade förtroendevalda i landsting. Landstingsförbundets hemställan har i och med beslutade lagändringar hörtsammats.

Slutligen görs en del ändringar av bestämmelserna i folkbokföringslagen till följd av en allmän översyn av lagen. Ändringar rör bland annat förutsättningarna för att folkbokföras i landet, var olika personer ska vara folkbokförda och olika frågor om anmälningsförfarandet. Den särskilda straffbestämmelsen i folkbokföringslagen upphävs.

Folkbokföring ska från och med den 1 januari 2016 inte längre ske i en församling inom Svenska kyrkan utan i en kommun. En distriktsindelning införs som ska motsvara församlingsindelningen som den såg ut den 31 december 1999. Från och med 1 januari 2016 genomförs därför nödvändiga författningsändringar med anledning av att församling utmönstras ur folkbokföringen. Samtidigt införs en enhetlig begravningsavgift (med undantag för Stockholms och Tranås kommuner).

Nedan redogörs för de förändringar som gjorts under respektive rubrik i lagen.

Ändringar från och med 1 januari 2014

Vistelser som föranleds av uppdrag som heltidsarvoderad förtroendevald i landsting

En ledamot i landstingsfullmäktige väljs, enligt 4 kap. 5 § kommunallagen (1991:900), bland dem som har rösträtt enligt 3 § samma kapitel. Rösträtt vid val av ledamöter i landstingsfullmäktige har den som är röstberättigad vid val av ledamöter och ersättare i kommunfullmäktige i en kommun inom landstinget, vilket den är som bland annat är folkbokförd i kommunen, 4 kap. 2 § kommunallagen.

Bakgrunden till förändringen är att i vissa landsting kan avståndet mellan bostaden och tjänstgöringsorten för en förtroendevald vara så stort att en bostad behövs även på tjänstgöringsorten. Enligt nuvarande regler blir förtroendevalda som saknar familj i dessa fall normalt folkbokförda på tjänstgöringsorten. Förutom de privata olägenheter som detta kan medföra riskerar de dessutom att förlora sina politiska uppdrag om den tidigare hemorten ligger i en annan kommun än tjänstgöringsorten. Av demokratiska skäl är det angeläget att uppdragen som heltidsarvoderade förtroendevalda i landsting kan fördelas mellan politiker från olika delar av landstingsområdet, särskilt om det är fråga om ett stort geografiskt område.

När folkbokföring ska ske (2-5 §§ folkbokföringslagen)

Barn

Ett barn som föds levande här i landet ska folkbokföras om modern är folkbokförd eller om fadern är folkbokförd och vårdnadshavare. Ett barn som föds utomlands ska i normalfallet folkbokföras först om barnet flyttar till Sverige och om kraven för folkbokföring då är uppfyllda. Om det finns synnerliga skäl ska dock ett barn som föds utom landet folkbokföras direkt från födelsen, 2 §.

Ett barn som föds utomlands ska folkbokföras om någon av föräldrarna är utsänd i svenska statens tjänst och därför folkbokförd i landet. Om enbart fadern är folkbokförd måste han dessutom vara vårdnadshavare för barnet för att barnet ska folkbokföras.

Ett barn som har vistats utom landet sedan födelsen utan att folkbokföras ska folkbokföras, om fadern eller barnets förälder enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken vid barnets födelse var folkbokförd som utsänd i svenska statens tjänst och sedan blir vårdnadshavare.

Ett barn som adopteras i utlandet av en person som är utsänd i svenska statens tjänst ska folkbokföras när adoptionen blir giltig i Sverige, 2 a §.

Inflyttade från utlandet

Den som efter inflyttning anses vara bosatt i Sverige ska folkbokföras. En person anses bosatt här i landet om han eller hon kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin nattvila eller motsvarande vila (dygnsvila) i landet under minst ett år. Även den som kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila både inom och utom landet ska folkbokföras om han eller hon med hänsyn till samtliga omständigheter får anses ha sin egentliga hemvist här. En person ska anses regelmässigt tillbringa sin dygnsvila här i landet om han eller hon under sin normala livsföring tillbringar dygnsvila här minst en gång i veckan eller i samma omfattning men med en annan förläggning i tiden. Ett barn som har vistats här i landet sedan födelsen utan att vara folkbokfört ska folkbokföras om det har motsvarande anknytning till landet, 3 §.

Utlänning med uppehållsrätt eller uppehållstillstånd

En utlänning som måste ha uppehållsrätt eller uppehållstillstånd för att få vistas i Sverige, får folkbokföras endast om detta villkor är uppfyllt eller om det finns synnerliga skäl för att han eller hon ändå ska folkbokföras. En utlänning som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, ska inte folkbokföras, om utlänningen kan antas komma att vistas i landet med stöd av det beviljade tillståndet under kortare tid än tre år. Detta gäller dock inte om utlänningen har beviljats flyktingsstatus eller om det i övrigt finns synnerliga skäl för folkbokföring, 4 §.

Rätt folkbokföringsort (6-17 §§ folkbokföringslagen)

En person ska folkbokföras på den fastighet och i den kommun där han eller hon enligt 7 och 8-13 §§ är att anse som bosatt. Den kommun där en person är folkbokförd är hans eller hennes folkbokföringsort. En person som folkbokförs på en fastighet som innehåller flera bostadslägenheter ska folkbokföras också på lägenhet. Med bostadslägenhet avses lägenhet som är registrerad i lägenhetsregistret enligt lagen om lägenhetsregister.

Ett nyfött barn som enligt 2 § ska folkbokföras, folkbokförs där modern är folkbokförd eller, om modern inte är folkbokförd, där fadern är folkbokförd. Den kommun där ett nyfött barn folkbokförs är hans eller hennes födelsehemort, 6 §.

En person anses vara bosatt på den fastighet där han eller hon regelmässigt tillbringar eller, när byte av bostad skett, kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila. Den som därigenom kan anses vara bosatt på fler än en fastighet anses vara bosatt på den fastighet där han eller hon med hänsyn till samtliga omständigheter får anses ha sin egentliga hemvist. En person ska anses regelmässigt tillbringa sin dygnsvila på en fastighet där han eller hon under sin normala livsföring tillbringar dygnsvila minst en gång i veckan eller i samma omfattning men med en annan förläggning i

tiden. Undantag till denna regel finns i 8 § som talar om att en person som under en på förhand bestämd tid av högst ett år regelmässigt tillbringar sin dygnsvila på en annan fastighet än den där han eller hon har sin egentliga hemvist, anses detta inte leda till ändrad bosättning, 7 §.

Barn

Om ett barn bor ungefär lika mycket hos två vårdnadshavare ska vårdnadshavaren kunna välja var barnet ska vara folkbokfört, förutsatt att vårdnadshavarna är överens. Vid gemensam vårdnad ska en vårdnadshavare ha rätt att ensam överklaga ett beslut om barnets folkbokföring, 7 a §.

Uppdrag och institutionsboende

En vistelse anses inte leda till ändrad bosättning om den föränleds enbart av befattning som politiskt tillsatt tjänsteman eller uppdrag att biträda som politiskt sakkunnig inom Regeringskansliet, tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller vid vård vid en institution för sjukvård, vård av unga, kriminalvård eller vård av missbrukare, 9 §.

En vistelse anses heller inte leda till ändrad bosättning om den föränleds enbart av uppdrag som riksdagsledamot, statsråd eller heltidsarvoderad förtroendevald i landsting. En vistelse på viss fastighet som inte enbart föränleds av ett sådant uppdrag anses inte heller leda till ändrad bosättning om personen har anknytning till en annan fastighet genom att disponera en bostad där.

En person som regelmässigt tillbringar dygnsvilan endast på en fastighet där han eller hon bor med anledning av uppdrag och som inte ska anses bosatt där, anses bosatt på den fastighet som han eller hon med hänsyn till omständigheterna i övrigt kan anses ha sin starkaste anknytning. Sammanlever personen med sin familj på en fastighet där han eller hon enligt 7 § skulle anses vara bosatt, får Skatteverket dock på ansökan besluta att han eller hon ska folkbokföras på den fastigheten, 10 §.

Gymnasiestudier

En elev under 18 år som har sin egentliga hemvist tillsammans med föräldrar eller andra anhöriga anses bosatt där även om han eller hon till följd av skolgången regelmässigt tillbringar sin dygnsvila på en annan fastighet. Detsamma gäller om ett barn under 18 år, som har sin egentliga hemvist tillsammans med föräldrar eller andra anhöriga, till följd av ett beslut om boende i bostad med särskild service för barn eller ungdomar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, regelmässigt tillbringar sin dygnsvila på en annan fastighet. Detta gäller även efter det att barnet fyllt 18 år så länge han eller hon går i grundskola eller gymnasieskola eller genomgår annan jämförlik grundutbildning, dock längst till dess barnet fyller 21 år, 11 §.

Den som inte regelmässigt tillbringar sin dygnsvila på någon viss fastighet anses bosatt på den fastighet till vilken han eller hon med hänsyn till samtliga omständigheter kan anses ha sin starkaste anknytning, 12 §.

Kan en persons bosättning hänföras till en kommun men inte till en viss fastighet inom denna, ska han eller hon anses bosatt i kommunen, 13 §. Kan en persons bosättning inte hänföras till en kommun och ska personen inte avregistreras från folkbokföringen som utflyttad anses han eller hon sakna känd hemvist, 13 a §.

Utsänd av svenska staten

Den som är utsänd för anställning på utländsk ort i svenska statens tjänst folkbokförs under denna tjänstgöring tillsammans med sin medföljande familj på den fastighet och i den kommun där den utsände senast var eller borde ha varit folkbokförd eller, om ändrade förhållanden föranleder det, endast i kommunen. Den utsände får efter ansökan medges att tillsammans med sin medföljande familj folkbokförs på en fastighet i en kommun där den utsänder eller någon annan i familjen, disponerar en bostad. De regler som gäller barn under 18 år gäller för medföljande barn som för skolgång vistas i utlandet på annan ort än den där den utsände är stationerad, 14 §.

Avregistrering från folkbokföringen (20-21 §§ folkbokföringslagen)

Den som kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila utom landet under minst ett år ska avregistreras från folkbokföringen som utflyttad om man inte är utsänd för anställning på utländsk ort eller om vistelse utom landet föranleds av uppdrag som ledamot av Europaparlamentet efter val i Sverige. På ansökan av ledamoten får dock Skatteverket besluta om avregistrering, 20 §.

Den som oavbrutet under två år saknat känd hemvist ska avregistreras från folkbokföringen som försvunnen. Den som folkbokförs med fingerade personuppgifter ska avregistreras vad det gäller de tidigare uppgifterna, 21 §.

Anmälningar och ansökningar m.m. (24-31 §§ folkbokföringslagen)

Anmälan av barns födelse

Ett barns födelse ska anmälas till Skatteverket om barnet föds inom landet. Detsamma gäller om barnet är fött utom landet och ska folkbokföras eftersom modern är folkbokförd i landet eller om fadern är folkbokförd i landet och vårdnadshavare. Föds barnet på ett sjukhus eller enskilt sjukhem ska inrättningen göra anmälan. Om en barnmorska hjälper till vid födelsen i annat fall, ska hon eller han göra födelseanmälan. Anmälan ska göras så snart som möjligt. I andra fall ska barnets vårdnadshavare göra anmälan inom en månad från födelsen. Anmälan ska göras för en nyfödd, som efter födelsen andats eller visat något annat livstecken, samt dödfödd som avlidit efter utgången av tjuogoandra havandeskapsveckan, 24 §.

Flyttningsanmälan

Den som är folkbokförd och har flyttat ska inom en vecka anmäla flyttningen till Skatteverket. Den som är folkbokförd och ändrar postadress utan att flyttning skett ska göra anmälan om postadressen ska gälla för minst sex månader, 25 §.

En flyttanmälan beträffande ett barn som står under vårdnad av två vårdnadshavare ska fortfarande göras av båda vårdnadshavarna. Om endast den ena av två vårdnadshavare anmäler flyttning av sig själv och barnet och den andre vårdnadshavaren inte samtycker till barnets flyttningsanmälan, blir den vårdnadshavare som flyttar folkbokförd från och med flyttningsdagen (eller dagen för anmälan, om anmälan görs senare än inom en vecka från flyttningen). Barnets flyttningsanmälan kommer dock att avvisas såvida inte den andra vårdnadshavaren, efter begäran om komplettering, godkänner anmälan. En anmälan av den ena vårdnadshavaren kan dock få till följd att Skatteverket inleder en utredning av barnets bosättning vilket kan leda till att barnets folkbokföring ändras. Ett sådant beslut om folkbokföring gäller då från och med dagen för beslutet.

Anmälan vid flyttning in eller ut ur landet

Den som flyttat in från utlandet och ska folkbokföras ska anmäla inflyttning till Skatteverket. En sådan anmälan ska göras inom en vecka efter det att han eller hon har vistats i landet i tre månader. En anmälan ska även göras när den som är avregistrerad som försvunnen ska folkbokföras och när ett barn ska folkbokföras här i landet. Anmälningsskyldigheten gäller inte utländsk medborgare som omfattas av lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och inte har rätt till motsvarande immunitet och privilegier som en diplomatisk företrädare vid en främmande makts beskickning, 26 §.

Den som är folkbokförd och avser att flytta till utlandet ska anmäla detta till Skatteverket. Anmälan ska göras senast en vecka före utresan och ska innehålla uppgift om utresedagen. Om utresan ställs in eller skjuts upp ska detta anmälas senast den tidigare uppgivna utresedagen, 27 §.

En anmälan ska innehålla uppgift om namn och person- eller samordningsnummer, datum för ändring av bostads- eller postadress, ny bostads- och postadress samt beräknad giltighetstid, registerbeteckning för den fastighet som den nya bostadsadressen avser och, om fastigheten innehåller flera bostadslägenheter med samma belägenhetsadress, lägenhetsnummer som avses i lagen (2006:378) om lägenhetsregister och vem som upplåtit den fastighet eller bostadslägenhet som den nya bostadsadressen avser. Om anmälan avser någon som flyttat in i landet ska dessutom anmälan innehålla uppgift om inflyttningsdag till landet, avsikten med vistelsen här och dess beräknade varaktighet, personnummer som personen har tilldelats i ett annat nordiskt land samt de uppgifter som får föras in i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet, 28 §.

Skatteverket får besluta att förelägga en person som kan antas vara skyldig att göra en anmälan enligt denna lag, att antingen göra en sådan anmälan eller skriftligen eller muntligen lämna de uppgifter som behövs för bedömningen av personens folkbokföring. Skatteverket får även förelägga en person att lämna sådana uppgifter som behövs för kontroll av bosättningen enligt folkbokföringslagen eller för kontroll och komplettering av övriga uppgifter om en folkbokförd person, 31 §.

Beslut om folkbokföring (35 § folkbokföringslagen)

Vid flyttning gäller den nya folkbokföringen från och med flyttningdagen om den som flyttat gör en anmälan till Skatteverket inom en vecka. Kommer anmälan in senare gäller folkbokföringen från och med den dag då anmälan kom in. Har beslut om folkbokföring meddelats utan föregående anmälan, gäller folkbokföringen från och med beslutets dag. Om ett sådant beslut avser ett barn som står under vårdnad av två vårdnadshavare och beslutet innebär att barnet folkbokförs på samma fastighet som den ena vårdnadshavaren har flyttat till, får Skatteverket bestämma att barnets nya folkbokföring ska gälla från och med den dag då vårdnadshavaren folkbokfördes på den fastigheten.

Överklagande (40 §)

Skatteverkets beslut om fastställande av födelsenummer och kontrollsiffra i personnummer samt tilldelning av samordningsnummer får inte överklagas. Andra beslut får överklagas av den person vars folkbokföring beslutet gäller och av det allmänna ombudet hos Skatteverket. Om ett barn står under vårdnad av två vårdnadshavare, får ett beslut om barnets folkbokföring även överklagas av en av dem ensam. Ett beslut om en persons bosättning får även överklagas av en kommun som berörs av beslutet. En kommuns överklagande ska ha kommit in till Skatteverket inom tre veckor från den dag beslutet meddelades.

Straff (43 § folkbokföringslagen)

Bestämmelsen om straff för den som inte fullgör sin anmälningsskyldighet upphör.

Skyddade personuppgifter

Folkbokföringsutredningens förslag om att i vissa fall införa en uppgift om skyddsbehov i folkbokföringsdatabasen och förslaget att förstärka sekretessen i ärenden om kvarskrivning föreslås övervägas i ett annat sammanhang.

Ändringar från och med 1 januari 2016

Folkbokföring ska inte längre ske i en församling inom Svenska kyrkan utan i en kommun. En distriktsindelning införs som ska motsvara församlingsindelningen som den såg ut den 31 december 1999. Det är inte längre lämpligt att folkbokföringen följer församlingsindelningen eftersom staten inte längre kan påverka indelningen i församlingar. Sedan staten och Svenska kyrkan skildes åt genom kyrka-statreformen år 2000 har många församlingar slagits samman, vilket gjort indelningen mer instabil.

Att allt fler svenskar inte är medlemmar i Svenska kyrkan är ett annat argument för att folkbokföringen ska ske i kommunerna. Det är ändå viktigt att bevara den gamla indelningen i församlingar av kulturella och historiska skäl. Den gamla indelningen är också intressant med tanke på statistik och forskning. Därför införs distrikt i folkbokföringsdatabasen som motsvarar indelningen i församlingar före år 2000.

En enhetlig begravningsavgift för begravingar inom Svenska kyrkan införs. Beslutet gäller i det här skedet inte Stockholm och Tranås, men regeringen kommer att utreda hur även dessa kommuner ska kunna omfattas av systemet.

En vistelse för service och omvårdnad i en sådan bostad för äldre människor som avses i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) i en annan kommun än den där personen var eller borde ha varit folkbokförd när han eller hon flyttade till den aktuella bostaden, ska inte anses leda till ändrad bosättning om vistelsen har beslutats av den kommun där han eller hon var eller borde ha varit folkbokförd. Om personen inte längre disponerar en bostad på den fastighet där han eller hon förut var eller borde ha varit folkbokförd, anses personen bosatt endast i kommunen eller, om ändrade förhållanden föranleder det, på en annan fastighet. Detta gäller även för den som vistas i ett hem för äldre som drivs av någon annan än kommunen, om boendet med hänsyn till upplåtelseform och tillgång till vård kan anses motsvarande.

Övrigt

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av Ann Sofi Agnevik,
tfn: 08-452 75 40, e-post: annsofi.agnevik@skl.se.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för juridik

Germund Persson

Ann Sofi Agnevik

Bilagor:
SFS 2013:380